

N.º SOLT
5
CÈNTIMS

Veu de la Plana

SEMANARI DEFENSOR DELS INTERESOS REGIONALS

N.º SOLT
5
CÈNTIMS

SOSCRIPCIÓ

Castelló, al mes..... 0'25 ptas.

Fora, trimestre..... 1 » »

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

COLÓN, 17, 2.º

Tota la correspondència a la Administració

SE PUBLICA TOTS ELS DISAPTES

No se tornen els originals en cara que no se publiquen

ORIENTACIONS VALENCIANES

Dedicat a la Joventut

Cap valencià que senta en son pit bategar fortament l'amor a sa Nacionalitat, ha de trovar paraules prou exactes qu'expresen, ab fidelitat, l'intensitat del carinyo, de l'admiraçió y de la coral benvolença envers aqueix prapat de jóvents que, sentintse nafrats en lo mes fondo de la ànima seua per los infortunis y congoixes del mes noble y malhaurat dels pobles, se conjúren, s'aprèten y apinyen ab fort vencills, preparantse gojosos al sacrifici, a fi de deslliurar a sa Eterna Mare, avants que lo criminal Centralisme apague la darrera espurna de vida, y ofegue, dins de son ànima immortal, lo seu darrer y gloriós alé. Y aquesta admiració y gratitud dels bons valencians pera eixe esbart de patriotichs y corajosos jóvents es lo ressó de gratitud de tot un poble exilat que, després de 200 anys de gemechs y clams en son fosch cautiveri, veu per fi lluir la vivificadora llum de son deslliurament y de sa delerada llibertat. Cap poble en la península ibérica sobrepasá l'esclat de gloria y esplendor qu'alcançá lo poble valencià en lo sigle XV; es dir, avants de perdre sa autonomia, y avants que la forastera casa d'Austria començara a implantar lo centralisme opressor que lo fermaler Felip V. havia d'engrandir y consagrar. La seua constitució política, condensada en sons furs, garanteix les llibertats que dignifiquen al ciutadà y ere tinguda en aquells llunyants temps per model de codichs lliures; axí veyem surgir del sí d'aquella societat democrática figures cíviques de tant grand relleu

com la del conceller Francés de Vinatea y ciutadans d'ànima tant ben templada com la del agermanat Vicent Peris. En aquella gloriosa época foral tingué lloch lo Concell de Casp pera decidir pacíficament lo dret de successió a la corona de la Confederació Aragonesa, y fon dit concell un aconteiximent polítich de tanta importància y transcendència que, no obstant haver ne transcurrit mes de cinch centurries, encara podrí servir d'eixemple y model a les nacions mes avançades del Mond. Allí se revela Sant Vicent Ferrer no sols com orador, mes encara també com a eminent estadista, ya que hi fon acceptada la solució per ell proposada. La importància que gojava sa marina y son comerç quede demostrada per ses institucions marítimes y mercantils regulades y engloses en son llibre del Consulat que copiaren les mes lliures y avançades nacions. Sa agricultura sostinguda per son célebre y autònom tribunal de les aigües y per lo grand número d'azuys y cequies qu'apresonaven y sagnaven l'aigua de sos rius pera fecondar les terres, tenia la prosperitat que mes tart havia d'eixamplar ab l'instalació de nous artefactes hidraulichs, y ab l'extensió de novells mercats d'exportació.

Les nobles y belles arts hi tingueren tant d'extraordinari conreu y desenroll, que mereixqué sa metròpoli lo dictat honrós d'Athenes del Mediterrani. La pintura valenciana que mes tard havia de constituir gloriosísima escola, estava representada además dels Montoliu del Maestrat y altres per lo grand pintor Jacomart, lo mes insigne en aquells temps dins de les diferents nacionalitats espanyoles; sa delicada orfe-

veria omplí de notables obres los temples de tota la Nació. Ací fon imprés lo primer llibre d'Espanya. havent ho sigut pera eterna gloria nostra en llengua valenciana. Aquesta mateixa llengua que, sobre los solaments de la indígena, fon creada ab los rudiments neolatins que hi aportàren los provençals, catalans y aragonesos, y que aplegá a tal extrem de prosperitat que, no sols ha mereixcut los majors elogis de grands escriptors foraster com Cervantes, Reclus y Víctor Hugo, sino que també en valencià foren impreses obres en Castella, Italia, França y altres nacions. Sa literatura creada per sos grands escriptors, al calor dels clàsichs llatins grechs e italians fon immortalizada per Joanot Martorell, Ausias March, Jaume Roig, Roig de Corella, Fenollar, Isabel de Villena, Vilaragut y cent d'altres.

¿Qué remánd al poble valencià d'aquell esclat d'insuperables glories?

¿Ahon está lo poble viril y mascle dels Vinatea y dels Peris? ¿Aquell poble tant amant de la seua personalitat y del qual dien sos antichs reis qu'era un poble lliure (franch) y no subjugat com lo poble de Castella? L'estigma que sobre lo nostre front y sobre la nissaga nostra empeltá lo Comte Duch d'Olivars al dir als nostres representants ab motiu de les Corts de Monsó: «es que tenemos a los valencianos por más muelles» y Felip V (lo Simón de Montfort dels valencians) després de robarmos los furs: «valencianos y otras gentes de mal vivir»; aquest estigma perdure sobre nosatros com una maledicció; porque quand l'ocasió s'ha presentat, es dir, quand dins de les lleis de la Nació Espanyola podiem haver treballat sense

obstacle pera la despertá de la admirada ánima valenciana; no ho ham fet; havem oblidat la nostra historia, havem renegat també de la nostra cultura, y fins de la nostra enérgica y dolça llengua, baratantles per llengua y costums forasteres qu' han falsificat lo nostre caracter saturant-lo de flamenquisme, y han adormit, si no han mort, la nostra ánima nacional.

Es cert que hi ha hagut en tots temps alguns valencians benemerits qu' han tractat de despertar a llur patria d' aquesta deshonrosa sopor; pero aquest esforços han constituït espurnes perdudes que no han tingut prou intesitat o no han frovat ambient pera pegar foch a l' ánima gelada del poble. Carlos Ros, lo pare Galiana, Collado, Manuel Sanelo, Just Pastor Fuster y alguns altres colpejaren son esmortit cor, poch anys després del malavirat decret de Felip V.

GAETA HUGUET.

(Continuará)

Extracte del discurs de En Francesch Martínez y Martínez, advocat en l' "Academia Valencianista".

«No devem tolerar que Covadonga siga l' únich bresòl del Cristianisme en Espanya, segons la majoria dels autors; hi ha que repetir fòrt, perque molts están sorts, que al mateix temps que 'l got Pelayo alçava son penó en Asturies, en Navarra y en els Pirineus orientals; no 's deixaven els cristians domenyar per la mija lluna, y la corona Pirinayca es desenrolla paralelament a la Monarquía Astur. Cada ú tinga les seues glòries, y sense regatejarles als demés, proclamem les nostres, es deurer de nosatros el fer vorer als que despectivament, al nomenar la confederació Aragonesa, diuen *la Coronilla de Aragón*, que Jaume primer, quant ya no li quedava, segons els antichs tratats, res que conquistar en la Península, va regalar un Reyne a Castella, el de Murcia, que Alfons, apellat el Savi, no poqué retindre ni reconquerir; y ya que a

éste hem nomenat, no podem per manco que dir, que hagué temps en que la conducta ab el seu sògre el Conqueridor fon molt fel-lona, ¡Justicia histórica! La Corona d' Aragó formada per el Reyne d' este nóm, Catalunya, Valencia, y les Illes, que segons hermosa espresió de Verdaguér, *les cridá a sos braços la tèrra per filles y 'l mar se les vòl*, no tenint res que fer en Ibèria y no cabent en els territoris dits, passá la mar y s' apoderá de Sicilia, Nápol, Cèrdenya, y de tal manera senyorejá el mediterrani, que Roger de Lauria, el admirable almirant de Aragó, li escrivia a Pere 'l Gran y dia, que 'ls peixos, pera poder nadar per la mar, tenien que portar les barres de sanch en lo llo.

Pero encara era xicotet este teatre pera la glòria d' aquella Corona, y aragonesos, catalans y valencians, arribaren al Impèri Grèch y el senyorejaren; admirable empresa a la que no se li igualá ninguna de les cantades per la trompa épica, y que ab llurs detalls, verament maravellosos, tan pòch coneguda es; per cèrt que Roger de Flòr, son capdill, cremá tots els navilis que havien carreat les gents a aquelles tèrres. Mentrestant, la mija lluna de plata sobre camp vermell seguía flamejant en les almenes de l' Alhambra: es necessita que a Castella s' unisca Aragó, pera que Ferrant, al front de aragonesos y castellans, la conquiste, la torne cristiana, pròp de dos sigles després d' haver segut sojulgats els alárbs en els territoris de la conquista Aragonesa.

Precisa destruir llegèndes y que tot el mon sapia que Issabel s' asentá en el trono de Castella, perque Ferrant ab els seus súbdits li 'l va guanyar, desbaratant als partidaris de Na Joana, tal volta mal motejada la *Beltraneja*; aixina com també, que la Reina Católica, si be era una excelent senyora, res tenia dels extraordinaris talents ab que alguns autors la pinten; el verdader gènit polítich d' aquella còrt, y encara de les distintes d' Europa en aquell moment històrich, era el del Rey Aragonés, que cavalleresch, va fer posar el célebre mòt de *Tanto monta, monta tanto*, y adoptá per em-

presa el féix de flejes, a lo que no correspongué la catòlica senyora y els seus cortesans, que sempre miraveu de cèrta manera als que ells tenien com a extranjeros, als súbdits del seu marit. Comparem, al ferse la unió, lo que representava cada Corona, y es vorá qui es el que pòt parlar més fòrt.

La falsetat més gran que les històries nos contenen y els poetes ab tot gènere de metro celebren, fins Verdaguér en son inspirat y hermós poema l' *Atlántida* li dedica en cant, y cregau qu' ens dòl tindrer que dir qu' es inexacta tan patibòtica y poètica llegenda, pero hi ha que tornar per els furs de la veritat y recabar pera nosatros lo que de glòria nos tòque; la venda de les jòyes de la Católica Issabel pera comprar les carabèles que varen descobrir América, no es veritat; es una faula inventada per Ferrant Colon, fill del descobridor del nou mon. La Reina no podia fer la venda de les seues alaixes, perque les tenia donades en penyora a Barcelona y a Valencia, per els diners que els Jurats d' estes ciutats li varen deixar pera els gastos de la conquesta de Granada, y per cèrt, que pera la entrada triunfal en ésta, va demanar la Reina al Consell de nostra ciutat li deixaren la corona, que després del acte solemne retornaria al depòsit. Galant y rumbosa Valencia la enviá a la Soberana, fentli gracia de la quantitat de que responia, en albricies del trascendental y gloriós fet de arrancar de mans dels sarraïns l' últim baluart que 'n la Península aquells tenien.

Quant Colon ya havia deixat el campament de Santa Fe, desilusionat y cansat, després de set anys de inútils gestions entre els cortesans de la Reina castellana, Ferrant l' enviá a buscar, y, clar que sí, ab intervenció de Issabel es fan les capitulacions ab l' atrevit mariner, les que per cèrt firmá l' aragonés Joan Coloma, secretari del Rey, y no Gaspar Gricio, que ho era de la Reina. El cavaller aragonés, mícer Luis Santangel, escrivá de racions del Rey y son conseller, proporcioná de son peculi lo necessari para la expedició, segons consta en documents custo-

diats en l' arxíu de Simanques, que pròven plenament lo que abans hem dit: que la venda de les jòyes era una falla, y que als del Realme Aragonés els correspòn la glòria del descobriment d' Amèrica.

Atre assumt històrich reclama nòstre estudi y es la lluita, o millor guèrra, entre l' argiduch de Austria, Carles III de Valencia, ahon reiná después d' haver jurat els furs, y del incendiari Felip V de Castella, IV de Valencia, que nos els arrebatá, y les conseqüències en nòstre Reyne. La tasca no es molt llaugera, pues els historiadors, uns per ser partidaris del francès y atres per la pòr a son implacable rencor, han callat molts fets y mentit en atres; aixina que pera depurar la veritat, hi ha que acudir als archius en busca de documents y als dietaris de notícies.

Precisa donar a coneixer el comportament fel-ló del Rey y llurs seuaços enemichs d' este Realme, contra 'l que ferament es va ensanyar, com si els valencians per cònter de súbdits foren gent abyecta y miserable; que tot hòme sapia els rencors y crueldats del vengatíu monarca, el plantejador del sistema absolutiste, exòtich en España y especialment en estos Reynes. A ell deu Valencia l' haver deixat de ser la primera ciutat, no sòls de España, si que de Europa, com digué Cervantes, segons avans férem esment. Ningun fill d' esta tèrra podrà deixar de malair el seu nòm.»

Lluís Catalán "El Morito"

Ya la censura per fi
Mos deixa en tranquilat
Ja podem escriure hui
Ab tota imparcialitat.

Celebrem la novetat
Apurant un got de vi
D' el qu' es tan acreditat
En l' extranger y assí.

Que ven Lluís Catalán
Eixe ví de rechupet-te
Y que a tots agrada tan
Que li han posat **Champagnette**.

Mes com no tenim un clau
Que ya es tindre mala estrella
Rauda com una centella
Avíemos si li plau
Lo regal d' una botella.

A 1'40 botella. ¿Y a nosaltres
cuánt...?

VERSOS DE PATRIA

- V E R I -

*El meu odi mes gran pera vosaltres,
amics, amics companys.*

*Els inactius en les idees nobles,
els apocats pera les causes grans,
els paralitics de la nova vida,
els pobres d' esperit i voluntat,
els que penseu en la futura patria
i no teniu valor pera cridar:
molt més que 'ls enemichs intransigents
me inspireu odi sant.*

*Els uns esceptics vells o paorosos,
indiferens els altres o covarts,
ni coratge teniu, ni amors, ni odis,
ni sabeu rebel-larse, ni trionjar.
Als vostres actes manca valentia,
a la vostra paraula claretat;
vostra vida es l' amiga inseparable
de la esterilitat,
perque febles indignes, vos espanta
la lluita pels difícils ideals.*

*La indignació, la santa indignació,
me fá que escriga versos tot odiant;
molt mes que 'ls enemichs intransigents
me inspireu odi sant.*

*Desperta ferro ; Joventut, exaltat!
Per sobre dels caiguts fes via-avant!
Soterra 'ls impotents, els inactius,
als que lligarte volen peus i mans
perque febles indignes, els espanta
la lluita pels difícils ideals.*

*El meu odi mes gran pera vosaltres,
oh amics, amics companys!*

MIQUEL DURÁN TORTAJADA

CONVERSACIONS

II

En un café

Lo café es la cátedra de la tonteria, es un lloch, aon ya llibertat de dir les mostruositats majors. Y en contraposició es aon els imbécils deprenen sa mundana cultura, pera desgracia del ver inteligent.

En una taula uns individus parlen de regionalisme.

Primer.—Els regionalistes son una tñifa de reaccionaris. Son carlistes disfraqats.

Segon.—Y si se troben republicans en les files dels regionalistes, son descontents y no per amor a eixos ideals arcaichs.

Primer.—Vejes, seria bonica aixó de no permétre en una regió parlar llengües diferents de la d'ella y fer un absolutisme. Als catalans, ya els apanyaria yo; els deixava aislats y tindrien que vindre a morir als espanyols, que diuen ells.

Tercer.—El regionalisme es un ideal egoiste. Aixó de çones franques es perjudicar a les demás parts en benefici d'una.

Segon.—No farán may res, eixe es l' unich objecte per lo que no mos debem preocupar.

Primer.—Lo millor es fer buit.

—

Al sentir disparats com els avans vists, que abunden d'una manera asombrosa, s' aflagix hú. Demostren els desconeiximent de nostres ideals y una trista ignorancia. Lo de dirnos carques. Un ver regionaliste no's pot adaptar al regionalisme unitari del partit carliste. El regionalisme mes practich, es el de Pi y Margall que's la descentralizació major adquirida al reviuire les velles Nacionalitats. ¿Qui dirá reaccionari a Pi Margall?

Lo que hui occurrix, es que assistim a la mórt del republicanisme, causada per l' anegament d' aquest partit, en les doctrines socialistes de idioma universal y desaparició de fronteres. Clar, al no fermos solidaris d' estes utopíes mos apliquen eixos calificatius.

Als que volen idioma universal, hi ha que dirlos lo que fon del llatí, idioma casi universal. Y les fronteres naturals, no poden desaparèixer, puix que per conveni humá ha de ser la humanitat encara está arrere de aixó.

Del respecte de les regións, naix la vera amistat. Una regió que s' impose, no conseguirá de les dominades, mes que ódi. Els regionalistes, no volém l' aislament, volém l' amistat de totes les de la Iberia, no per impossició, sino per voluntat

El demanar una regió beneficiar els seus interesos, no's egoisme, es prova de vida. Miren sino, Catalunya, capdavantera del progrés en l' Estat espanyol.

Als que diuen que no farem res els se pot preguntar per la extensió del regionalisme en temps enrère y qu' establixquen comparació. En casi totes les Nacions se veuen tendencies regionalistes, inclós en França, desparten.

VICENT TOMÁS MARTÍ.

Artana, Agost 1916.

Sr. Administraor de Correus:

Preguem a tan digna autoritat procure que no se nos perjudiquen nostres interesos y apleguen els números d' este semanari a poder dels soscriptors de fora. Creem que be poden alplegar al Grau. ¿No li pareix a V?

Degut a les repetides queixes mos veem obligats a dirigirnos a V. esperant ser atesos.

Preguem a nostres soscriptors de fora que tinguen per liquidar el passat trimestre, ho fassen sens tardar en segells de correu o del modo que millor els convinga pera la bona marja d' est' administració.

EL CUENTO DE LA SEMANA

Anima emponçonyada

Un carinyo extremát, si se 'l ferix inicuaument, pot engendrar una pasió brutál.

DICKENS.

I

Se feu un silenci profònt... apercibintse solsmet, aufegats sospirs, y el sistemátich y monótono cant d' un cuquélllo lluntá...

La lluna pàlida, reberberava esparramá plútja d' argent.

Com esclát de flor, Tereseta entreobrí la dolça ferida de sons llavis...

—¿De véres que me voldrás sempre...?

—Qué preguntes me fás: ¿No t' he dit y te ho estich repetint sempre, que pera mí no hi ha altra dona en lo mont mes que tú...?

—¡Cuánt te vullech! Es tan grand el carinyo que te tinch, qu' ell matèixa me fa duptar...

—Tereseta: no me parles aixina, que me poses de mal humor. ¿Acás t' he donát algún motiu pera que dúctes de mí...?

—Es veritat: pero com sou tan raras els homens...?

—¡Tórnali! Les teues paraules, me martirisen. ¿No m' has pres el cor, pera fondrel ab lo teu? Puix com púch oblidarte si tú hastiánte d' ell no mel retjasses?

—¿Serem molt ditjosos, veritat Pepet...?

—Mes que Roméo y Julieta, videntè mea. Tot sonriurá en nosáltres; la felicitát será nostre patrimoni...

—¿Y me voldrás sempre... sempre...?

—D' hasta després de mort, puix que te vullech en l' ánima.

—¡¡Pepet meu!!

—¡¡Colometa mea!!

.....

II

La bóveda, es encubérta per espèllansól fumós. Un airét humit, impossibilita l' estancia'n lo carrer. Lo sereno, agiponát en una raconáda, sembla una mómia egípcia.

Desafiánt la maliciósia nit, Tereseta y Pepet, es troben en la porta-

Son presos d'una cobulsió nerviosa.

Ecoltem el colóqui.

—Tereseta: contameu tot; disme la veritat de lo sosuit... ¿Per qué has permés anára 'l teu costat eixe sinyoret...? ¿Cóm ha segút el arrimarse...? ¡Pronte, contameu pronto! ¡Calma esta flamerá que me creme 'l pit! ¡Aplaca 'n tes paraules l' huracá qu' es mou dintre de mí! ¡Mira qu' el cap m' estalla! ¡Conféssat!!

—Qu' exagerát eres... Puix ché, rés... Si jo no li he fet cás...

—¡Tereseta; que me ho han contat tot...! que ha anat en tú al masét, que haveu passat la vesprada junts, que t' ha ofert una flor y tú l' has presa; que ha vengút al teu costat d' hasta casa. ¡Y per si tot assó no es prou, vos aveu entretengút jarrant un grant rato en la porta...

—No falte may alguna engixcadora, quina missió es solsmen armar ciçanya.

—¿Trobés mal que me ho hagen dit?

—¿Puix clar que ho tróve mal? Com que l' objécte de la gismorre-ria, es tan sols per fer mos renyir... Hi ha tanta envetjossa...

Y a més: ¿Qué de particular hi ha en qu' eixe gích s' haje arrimat al meu costat, per una casualitat, sent que me ho ha demanat en tota la correcció propia d' un cavaller? Además: Carmen y Rosarito que venien en mí, el coneixen algo...

¿Qué volies, qu' el haverá aviát? No tinch tan mala criança...

—¿Y la flor que t' ha ofert...? ¿Y el rato qu' haveu estat de conversa 'n la pórtia...? ¡Son massa coincidencies!

—¿Saps lo que te dich? Que ya te fás massa pesat y a mí els cels me fastidien... Y supost que dones fé als embolichs y romanços de quatre embolicadores figones, n' es menester que jo te done ninguna explicació...

—¡Tereseta! No; ¡Tú no eres Tereseta... la meua Tereseta... la que tant pareixia volerme!

—Qué loco eres; sempre igual d' extravagant... Men entre, que la meua mare está algo indisposta y vaig a vore si desitja alguna cosa... D' hasta demá, o d' hasta un altre rato...

—¡¡Tereseta!!

Caía lenta, maiestáticamente, una pluja fina... molt fina, que gelava els hossos...

III

La nit es fréda; les ombres semblen espéctres...

Un home confundintse 'n la foscor, está plantat en l' acera, enclavant sons ulls escrutadors en una pórtia que permanece taecá; tancantse va també sa esperança...

Sembla la estátua de sal.

Si sa mirada, travessant, la fusta s' allargara, escudrinyaria una parella, qu' en la pórtia falsa, mantenen un colóqui...

S' ha ubert un badall de la pórtia.

L' home, com espentat per ma diabólica, se tróva momentáneament en l' altra banda. Es qu' el guía lo timó de la impaciéncia.

Una veu de chiquet casi impercipient, anuncia que Tereseta es trova indisposta.

Després de creuar algunes paraules, l' home que hi ha haurem reconegút, s' allunta desesperançat. No camina assóles; la tristor y la contrarietat son en ell.

Visións fantasmagóriques y figures burlesques, quimérica-ment cavalguen en son cervell. Semetja un sonámbul.

Al girar lo cantó, es deslliga un formidable ventitjol...

Sa estridéncia y el esbatollament de les persianes, semblen blasfemies...

Es tot pres d' una gelor d' espéctre...

Per lo cantó que dóna a la pórtia falsa de Tereseta, gira precipitadament un home emboçat en una capa, tropessant en lo novio de Tereseta. Este, reconeix en l' home de la capa, al advenedich sinyoret.

Una visió irónica, créue son pensament, afondantse 'n lo llóbrech pou del ódi, produint una flamerá que li socarra les entranyes...

En l' ambient, se respiren farúms de tragédia...

Dos paraules séques, dos cossos que udólen per terra, un puny que s' alça encrispát com una maldició, cercant algo que resplandí com una llúerna, y cau mut, precis, com una centélla...

Un cós, ha quedat estés, cercat d' un bassal de sanch. L' altre, en los cabells ericats y les mants sanguinoléntes, espantat, com un loco, corre... corre... d' hasta pédres en un vallás, en que la corrent remoreja lo mistéri d' una etérna queixa y seguix impasible son etérn udol...

Tereseta entre-tant, dorm dolçament, somniant grandeses...

FRANCESCH ALLOZA.

7-8-16.

COMENTARIS

Roger Casement ha mòrt a mans de la justícia anglesa. El defensor de la llibertat de sa patria, tant de temps baix les garres d' Anglaterra, buscá el moment oportú pera rebelarse contra son poderós enemich. Seguint la única política possible buscá l' aliança en països contraris a la Gran Bretanya... Fracassá en la mampresa. Ab gran energia, se portá; ya en les mans del bogí, son darrer pensament fon pera la patria volguda per la que donava la vida. Roger Casement morí a mans de la justícia anglesa. La multitud al enterarse s' alegrá de la mort d' un semejant exclatant en fórts aplaudiments. Roger Casement sabé morir per son ideal. La oració fúnebre del populajo anglés tindria eco macabre en el còr d' una mare. Nosaltres modestament, saludem la memoria del home que sabé, en el perill, donar la vida per la llibertat de sa patria y nostres llabis tremolosos per la emoció que produix el gest hermós, diuen una oració.

El Gerent de «La Arrendataria Castellonense» En Joseph Gasset Ozcariz, mos participa en atent

B. L. B., el haverse traslladat les oficines d' esta Societat y Recaudació voluntaria, al carrer San Vicent número 97.

Mercés per la deferència que ha tengut.

Nostre estimat coléga «La Provincia Nueva» inserta una serie d' articles entitulats «La bancarrota de los municipios» firmats per el pseudònim N, que denoten documentat y conciençut estudi.

Complagúts seguim atents el curs d' aquesta llavor tan regionalista, de la qu' en parlarem al darrer.

Homens d' aquests, son els que nostra aufegada patria desitja y necessita, que presentant núa la malaltia que patix, prediquen el remey.

No cap dupte que, qui aixina pensa, aniu en son cor nòbles sentiments de deslliurança.

PRECHS Y PEDRAES

Castelló de cap al descredit

Nòstre pòble a fósques

Es verament bojornós lo qu' en nòstre pòble occurix respècte a la municipaliçació de la llum.

Nòstre Ajuntament a causa del fracás sufrít per la inexperiencia y manca de coneiximent qu' en la materia tenien, els que guiats—sens ducte—per un bon fi, vullgueren municipaliçar el servici de la llum, se veu envoltat en el mes tremendo descredit y del que no es molt fácil eixir en bé.

De *polacá caciquil* tracta un estimat confrare l' actitut en que s' ha posat l' Ajuntament, suspenent lo que donaen per dir *servicio extraordinario* y que al cap y al fi no 's mes que *una part* de lo que a Cas-

telló per sa importancia li requerix y qui huí, degut a nòstre celós Ajuntament, nòstres carrers están poch menys allumenats qu' en Villabrutanda de Abajo en nit s' ens lluna.

¿Que a qué obedix assó? Puix a que no hi ha en ningún carrer el *noranta per cent* dels vehins abonats a la Central Eléctrica Municipal, sens dupte per que no les tenen totes en la ditjosa fabriqueta.

El móvil qu' els ha guiat a nostres flamants concejals a posar en práctica esta barrabasá digna del mes gran cacich, ben pronte a la vista salta y no 's menester comentarlo. Ell per soles se comente.

¿Y sou vosaltres es que tan sanjudament vareu combatre a d' aquell *edil*, el únich que s' atreví a dir, mes o menys prenyades de oratoria, les veritats? Y sou vosaltres els que sens respècte ningún se li emburlave sarcásticament en sa mateixa cara al combatre eixe foso per el que tants mils de pesetes desapareixen? Hora es ya que doneu conter *al pòble que vos doná sa confiança* de lo que haveu fet en el milló de pesetes del emprèstit, pero pronte, avans que desperte de son somni catalèptich y vos els demane ell enfurit. Pero vinguen pronte, sens temor, puix tots sabem qu' es un fet el fracás tremendo del pou del Estepar y la irreparable equivocació de lo que mes que Central Municipal, es *Asilo Municipal*.

Com a comerciants, com a particulars, com a periodistes, com a ciutadans, vos demanem, vos exigim conters de vostra administració dels interesos de *nòstre pòble*.

Senyor Governador:

Lo dumenge passat, fon mes que milacre que no ocurrira una desgracia per culpa de la desaprensiva empresa del tranvia.

Donat al excessiu número qu' expedixen de billets, un jóve tingué que fer el viatge al Grau en un d'

els tópes d' els vagóns, en tan mala fortuna que una de les purnes que exparcix la máquina per ser esta governá en nyenya, aná a parar als ulls del referit jóve, y a no ser per que les persones que anaven en la plataforma tingueren la sort de sostindre-lo a bon segur que haver segut arrollat.

Es mes: son varies les senyorettes que degut a lo mateix s' han vist en la precisió de retirar trajes per havérselos cremat.

¿Fins cuant aplegará la pasencia de V. E. y farà cumplir ses obligacions a la desahogá empresa?

L' asunt de l' aigua seguix lo mateix.

El governador cridá a son despaig a una comissió del Fomento Agrícola, els digué que no estava dispot a tolerar mes l' abús, li prometeren que vendria aigua.

Com així s'osó aquell día, y després, *si te he visto no me acuerdo*.

Pero sinyor, ¿cuánt nostre pòble eixirà de l' apatia, de la noblea y la abnegació qu' el consumix?

Cuan alçará sa veu com una sola y clamará justicia contra els tirans que 'l opremixen?

!!Cuant...!!

ADMINISTRACIÓ

CORRÉU

V. Ll. B., Les Palmes.—Rebut lletra y giro postal per soscripció un any.

V. T. M., Artana.—Rebuda lletra. Tot conforme. Mercés.

V. Blanquer, Valencia.—Vaig rebre lletra, que contestaré. Mercés per els pensaments que m' enviá.

E. E. M., València.—Li vaig remetre nota de la liquidació. Fins lo día 15 del present mes espere diga algo.

Castellón: Imp. Barberá.

Línea de Vapors

TINTORÉ**BARCELONA**

Servici fixo y semanal entre Castelló y Barcelona

PER LO MAGNIFICH VAPOR

FRANCOLI

Travesia rápida.—Llum eléctrica en tot lo barco.—
Telegrafia sens fils. — EXIDES: De Castelló, Dumenge 11
matí. — De Barcelona, Dimats vesprá. La càrrega s' ad-
met en Barcelona, el dilluns; en Castelló, el dimecres.

Pera informes a Domenech Cert S/A, Plaza de la Paz, 3

CASTELLÓ

Paseig Colón, 11.—BARCELONA

Llibrería Religiosa-Escolar

DE

FRANCESCH S. SOLER

Nou y modern establiment. Material de debuiç y es-
critori Llibres de texto pera escoles y demás objectes ab
la matjor economia posible.

5, Colón, 5**Droguería****LA ARAGONESA**

= DE =

:: Lluís Gomez Molinos ::

64, Colón, 64.—CASTELLÓ

Complet surtit en perfumería del pais y extranjer. Dro-
gues, Colors, Barnisos, Pincells, Artículos fotografichs y ma-
quinaries.

Venta exclusiva de Alcohol SOL y Colonia ESA

Lampistería

DE

PERE FECED

Inmens surtit en aparatos pera gabinet, saló y mentjaor

Ventiladors, Planches, Cazos y Contadors eléctrichs

Lámpares de Filament metálich de 5 a 50 bujies

González Chermá, 78

CASTELLÓ**Eduard Viciano**

Confecció de manteletes d' estiu de tots
els preus. Gran surtit en adorns pera les
mateixes, en tül y pasamanería.

Esta casa adapta sons patrons al estil de
cada poble.

Preus especials pera la reventa.

Caballers y Colón.

VACANT**Panyería y Sastrería**

DE

Antoni Soliva

Altes novetats en géneros pera caballer
ressibits pera la present temporá.

Confecció esmerá y preus economichs

Colón, 11.—Castelló

Diu BUSUTIL

que tots els elegants corapren en sa casa. ¿Sabéu per qué?
perque **BUSUTIL** es el que ven mes ba-
rato, te més surtit de modes y se contenta en que el seus
compradors estiguen contens encara que pergue.

Moderna y Lujosa Confitería y Pastissería

DE

Vicènt Blasco

Especialitat en tortaes «Mokas» ramillets y dolços de
fruta.

González Chermá, 56**LA PRIMITIVA****Droguería y Comestibles**

Gran surtit en Drogues, Perfumería, Broches y Pintu-
res metáliques pera fondos de barcos, de la acreditá mar-
ca **OVELING**

Complet surtid en tot lo ram de Ultramarins.

Cafés tostats diariament.

Vicent Calatayud

Canalejas, 11 --GRAU DE CASTELLÓ

VACANT

TOS... TOS... TOS...

Les PASTILLES MONSERRAT curen tóta afecció del sistema respiratori, tos, bronquitis, asma, dengue y catarros, per crònics que siguen.

Venta en Farmacies y centres de específichs. En Castelló FARMACIA DE JOAN A. PASCUAL, San Félix

BAR INGLES

Establiment reformat a la moderna. Servici esmerat. Sopars pera eixides de teatre y cine.

Cerveces y eixarops del país y extrangeres.

Domingo Montesinos

González Chermá, 42

Casa de SANCHO GERMAÑS

(SUCESORS DE ENRICH TÁRREGA)

Gran surtit en comestibles lins y en tots los géneros concernients al ram de

ULTRAMARINS

Diariament resibim los millors articles indicats pera la present época.

Depositari exclusiu de la Cerveza Petry

36, Plaça de la CONSTITUCIÓ, 36

Sabateria

DE

JAUME GONZALEZ

Calçats de última novetat. Especialitat en el calçat a la mida.

Inmens surtit en calçats de lujo.

20, Ensenyanza 20

"LAS CUATRO ESQUINAS"

Droguería de

JOSEPH ROYO

Perfumería, Drogues, Articles fotografichs.

Automóviles Castellonesos d' Alquiler || Garage: Lluís Vives y E. Viciano

Construcció, alquiler y reparació de BICICLETAS. Automóviles de propietat. Grands facilitats, casilles independents, llavaor y fosos. Stock Michelin.

RUSSELL ECROYD NEILD

Nou y grand taller, Lluís Vives, 12 al 20 y Escultor, Viciano 14 al 26.—CASTELLÓ

BAR FORNOS

Café extra, Vermouth Torino, Eixarops, Licors de les millors marques, Cerveces del país y extrangeres. Depositari exclusiu del SIDRAL TEIXIDÓ.

Joseph Segarra

G. Chermá, 84 — Castelló

Transports de totes classes

Máquines, calderes, y ferros per tonellaes. Conductora especial y embalaor de mobles.

J. VIDAG Y FIGGS

Pi y Margall, 57 y Obelisco, 8.—Castelló

Les millors
MAQUINES
de
COSIR
son les
máquines
"Pfaff,"

DE

Antoni Mercé

COLÓN, 64

CASTELLO

BASAR DE FERRETERÍA Y QUINCALLA
Especialitat en objectes pera regals y de peixca.
Lo millor surtit en palmitos pera la present época.

Emili Martí.--Colón, 27